

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας της νόσου Covid-19 στην εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων στην Ελλάδα: διαστάσεις, συνέπειες, προοπτικές

Παρασκευάς Λιντζέρης

Εκτελεστικός Διευθυντής
Ινστιτούτου Μικρών
Επιχειρήσεων ΓΣΕΒΕΕ

Η εμπειρία της πανδημίας και των συνεπειών της ως ευκαιρία να αναστοχαστούμε και να αλληλάξουμε τη σύνθεση των γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που έχει ανάγκη η εποχή μας

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Το πλαίσιο αναφοράς

- Αλλαγές στην εργασία και τα επαγγέλματα κυρίως λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης και της ψηφιοποίησης της κοινωνίας και της οικονομίας.
- Οι αλλαγές αυτές αναμένεται να έχουν καταλυτικές επιπτώσεις στις απαιτούμενες από τις επιχειρήσεις γνώσεις και δεξιότητες.
- Έτσι, οι εργαζόμενοι και οι άνεργοι χρειάζεται να επικαιροποιήσουν τις υφιστάμενες ή να αποκτήσουν νέες δεξιότητες.
- Εκτός από τα επαγγέλματα, αλλάζουν και πολλά άλλα στοιχεία της κοινωνικής ζωής: ο τρόπος που επικοινωνούμε, ο τρόπος που καταναλώνουμε προϊόντα και υπηρεσίες, ο τρόπος που εκπαιδευόμαστε, ξεκουραζόμαστε, διασκεδάζουμε, ενημερωνόμαστε κοκ. Σε αυτούς τους τομείς χρειάζεται, επίσης, να αναπτύξουμε νέες δεξιότητες.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Τυπολογίες και «βέλτιστο μείγμα δεξιοτήτων»

- Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται διάφορες *τυπολογίες δεξιοτήτων*, δηλ. ομάδες ή «οικογένειες» μεμονωμένων δεξιοτήτων οι οποίες θεωρείται ότι δομούν ένα συνεκτικό σύνολο → επιθυμητό ή βέλτιστο *μείγμα δεξιοτήτων*.
- Τυπική σύνθεση του μείγματος δεξιοτήτων
 - Θεμελιώδεις ή βασικές δεξιότητες
 - Ειδικές επαγγελματικές δεξιότητες
 - Γενικές («ήπιες», διαπροσωπικές, οριζόντιες, κοινωνικο-συναισθηματικές) δεξιότητες
- Τα σχετικά καινούργια στοιχεία σε αυτή τη διάρθρωση είναι (α) η εξειδίκευση κάποιων σημαντικών κατηγοριών ειδικών δεξιοτήτων (επιχειρηματικές, ψηφιακές, «πράσινες») και (β) η *έμφαση στις γενικές δεξιότητες*, οι οποίες εντάσσονται πια σε εκείνες τις δεξιότητες που εκτιμάται ότι μπορούν να αποτιμηθούν ποσοτικά και να πιστοποιηθούν.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Η βασική υπόθεση εργασίας

- Η κυρίαρχη προσέγγιση για τη σύνθεση του θεωρούμενου σήμερα βέλτιστου μείγματος δεξιοτήτων είναι *μονόπλευρη και περιοριστική*. Εστιάζει την προσοχή της σχεδόν αποκλειστικά στον τομέα της οικονομίας και ειδικότερα στην ικανοποίηση των «αναγκών των αγορών».
- Παράλληλα, ενώ πρόκειται για μια εμπρόθετη πολιτική επιλογή παρουσιάζεται σαν φυσική και αναπόφευκτη ανάγκη, τεκμηριωμένη από εμπειρικές μελέτες.
- Με τη διαμόρφωση ενός τέτοιου μείγματος επιθυμητών εργασιακών δεξιοτήτων που συγκροτείται από το συνδυασμό γενικών και ειδικών γνώσεων και «ενδεδειγμένων» προδιαθέσεων και συμπεριφορών, η ορθολογικότητα του επικρατούντος μοντέλου οικονομικής διαχείρισης, επεκτείνεται στο σύνολο της ανθρώπινης υπόστασης, καλύπτει σχεδόν όλα τα πεδία της κοινωνικής ζωής και εισβάλλει σε όλα τα περιεχόμενα μάθησης.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Ένας κρίσιμος παράγοντας

- Ένας κρίσιμος παράγοντας που τις περισσότερες φορές υποτιμάται είναι η ανάγκη συνδυασμού των δεξιοτήτων με το αξιακό πλαίσιο που (θα έπρεπε να) περιβάλλει την εφαρμογή τους. Η εργαλειακή και χρησιμοθηρική προσέγγιση των δεξιοτήτων εκτός από μερική είναι σε κάποιες περιπτώσεις και επικίνδυνη.
- Το σημαντικό δεν είναι η διανοητική κατοχή γνώσεων και δεξιοτήτων, αλλά η έμπρακτη στάση που υιοθετώ και εκδηλώνω στην επαγγελματική και κοινωνική μου πρακτική. Αυτό σημαίνει ενεργή σύμπραξη της κατοχής γνώσεων και δεξιοτήτων από τη μια, και της υιοθέτησης αξιών, ηθικών κανόνων και δεοντολογικών αρχών από την άλλη.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Η θέση που επιθυμώ να διατυπώσω:

- Η εμπειρία της πανδημίας αποτελεί μια πρόκληση να ξανασκεφτούμε την επίσημη προσέγγιση για το μείγμα δεξιοτήτων, επανεξετάζοντας την ιεράρχηση των αξιών που διέπουν τη σκέψη μας και καθορίζουν τις πρακτικές αποφάσεις μας. Ορισμένα φαινόμενα των τελευταίων ετών εκπέμπουν σαφή μηνύματα για την ανάγκη συμπλήρωσης ή και τροποποίησης του προαναφερόμενου μείγματος δεξιοτήτων προς διαφορετικές από τις σημερινές κατευθύνσεις.

Δεξιότητες ανάσχεσης της ραγδαίας περιβαλλοντικής υποβάθμισης

Το φαινόμενο

- Η πανδημία έχει συναρτηθεί με την περιβαλλοντική υποβάθμιση
- Η συχνότητα εμφάνισης εκδηλώσεων περιβαλλοντικής ανισορροπίας με την μορφή οξύτατων κλιματικών αναστατώσεων έχει αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια
- Η κατάσταση αυτή επηρεάζει αρνητικά όλο το τρόπο ζωής μας
- Σε παγκόσμιο επίπεδο αυτοί που συμβάλλουν λιγότερο στην καταστροφή του περιβάλλοντος πληρώνουν το μεγαλύτερο τίμημα
- Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια ζώνη υψηλής επικινδυνότητας για περιβαλλοντική υποβάθμιση

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

- Τα τελευταία χρόνια η κλιματική κρίση έχει αξιοποιηθεί ως ευκαιρία για την ανάδυση νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων στο όνομα της λεγόμενης «πράσινης» ανάπτυξης.
- Ανάγκη μιας επείγουσας στροφής στις ατομικές και συλλογικές πρακτικές και αυτό με τη σειρά του απαιτεί την ανάπτυξη νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και αντιλήψεων που απαιτούνται για να υποστηρίξουν τη ζωή σε μια κοινωνία που στοχεύει στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον.
- Ατομικές δεξιότητες αλλά και συλλογική εκδήλωση της απαίτησης να υιοθετηθούν άμεσα ριζικά μέτρα στο επίπεδο των δημόσιων πολιτικών σε βασικούς τομείς.
- Η απόκτηση δεξιοτήτων και η υιοθέτηση ενεργής στάσης κατά της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι και αγώνας ενάντια στην ανισότητα που διαμορφώνεται γύρω από το δίπολο ενεργειακή σπατάλη - ενεργειακή φτώχεια.

Δεξιότητες για τη διαχείριση των εμπειριών ψηφιοποίησης της ζωής

Το φαινόμενο

- Η αναγκαστική επιβράδυνση της φυσικής και υλικής κίνησης συνοδεύτηκε από ραγδαία επιτάχυνση της «ψηφιακής ζωής».
- Οι εμπειρίες από την τηλεργασία και την τηλεκπαίδευση ποικίλουν δεδομένου ότι οι καταστάσεις αυτές βιώθηκαν διαφορετικά από τις διάφορες κοινωνικές, ηλικιακές και επαγγελματικές ομάδες.
- Έχουν και για τα δύο φαινόμενα επισημανθεί θετικές και αρνητικές πλευρές.
- Και στις δύο περιπτώσεις έχει ειπωθεί ότι αυξήθηκαν οι υφιστάμενες και δημιουργήθηκαν νέες ανισότητες.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Τηλεκπαίδευση

- Η αρχική αίσθηση ήταν ότι αναδείχθηκαν ελλείψεις σε τεχνολογικές υποδομές και ψηφιακές δεξιότητες, γεγονότα που έδωσαν ώθηση στην *επείγουσα μάθηση*, ιδίως των επιτακτικά αναγκαίων ψηφιακών δεξιοτήτων, μέσω *άμεσης πρακτικής εφαρμογής* → επιφανειακή, διαδικαστική μάθηση για την αντιμετώπιση της έκτακτης κατάστασης.
- Με την απότομη και καθολική παύση της φυσικής συμμετοχής, δοκιμάστηκε, σε όλα τα επίπεδα και είδη της εκπαίδευσης, η «καρδιά» της εκπαιδευτικής σχέσης, δηλαδή η προσωπική αλληλεπιδραστική επαφή εκπαιδευτή – εκπαιδευόμενων και εκπαιδευόμενων μεταξύ τους.
- Οι βασικές αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων δεν «συνδέθηκαν» αυτομάτως στο Zoom, στο Skype ή στο Webex μαζί με τα συμμετέχοντα άτομα

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

- Χρειαζόμαστε νέες δεξιότητες συνδυασμού των διαθέσιμων τεχνολογικών μέσων ψηφιακής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τις ενεργητικές και συμμετοχικές μορφές εκπαίδευσης. Επίσης, χρειαζόμαστε δεξιότητες σεβασμού και προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ικανότητες ευφυούς και ασφαλούς πλοήγησης στα ψηφιακά περιβάλλοντα.
- Χρειαζόμαστε εκείνο το είδος των ψηφιακών γνώσεων που θα μας επιτρέψει να χρησιμοποιούμε τις ψηφιακές εφαρμογές για τους σκοπούς μας και όχι να είμαστε εμείς οι ίδιοι αντικείμενο «ψηφιακής εκμετάλλευσης», ως παρόχοι δεδομένων και τροφοδότες αλγόριθμων που «μαθαίνουν» από τη διαδικτυακή μας συμπεριφορά για να επιστρέψουν τελικά πίσω σε εμάς ως εξελιγμένη ψηφιακή παρακολούθηση και ως διεισδυτική προσωποποιημένη εμπορική διαφήμιση, επιβλέποντας και καθορίζοντας μεγάλο μέρος των επιλογών μας.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

- Ένα από τα «θύματα» της τηλεεκπαίδευσης ειδικά στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης ήταν η μάθηση στους χώρους εργασίας, η μαθητεία και η πρακτική άσκηση.
- Η εμπειρία αυτή υπογράμμισε κάτι ήδη γνωστό για το εκπαιδευτικό μας σύστημα: την σχεδόν απόλυτη έμφαση στη γνωστική διάσταση της μάθησης και την υποβάθμιση των δύο άλλων σημαντικών διαστάσεων, της διάστασης των κινήτρων (συναισθηματική) και της διάστασης της αλληλεπίδρασης (κοινωνική).
- Η ίδια εμπειρία υπενθύμισε μια διαχρονική παθογένεια: την σχεδόν πλήρη απουσία της πρακτικής, ως βασικής όψης της διεργασίας ολόπλευρης μάθησης.
- Ειδικά οι δεξιότητες που αφορούν στην άσκηση ενός επαγγέλματος σπάνια μπορούν να αποκτηθούν ουσιαστικά χωρίς την μεσολάβηση της πρακτικής.

Έτος Ίδρυσης 2006

IME ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Δεξιότητες κριτικής αξιολόγησης της πραγματικότητας

Το φαινόμενο

- Κατά την περίοδο της πανδημίας ζήσαμε μία έξαρση του *ανορθολογισμού* σε επίπεδο λόγων και σε επίπεδο συμπεριφορών.
 - Γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι έλκονται από τον ανορθολογισμό, τη δεισιδαιμονία και τις θεωρίες συνωμοσίας;
 - Ποιος είναι ο ρόλος των σύγχρονων μορφών δημοσιότητας και επικοινωνίας στη διαμόρφωση «μυθολογικών» προσλήψεων της πραγματικότητας;
 - Πως μια διαφορετική λειτουργία της δημοσιότητας θα μπορούσε να μετατρέψει τα άτομα από αντικείμενα -«καταναλωτές» κατασκευασμένων ειδήσεων σε συνειδητά και ενεργά υποκείμενα των σκέψεων, αντιλήψεων και πρακτικών τους;
- Υπάρχει μια σχέση ανάμεσα στις απορίες και τα αδιέξοδα της σύγχρονης ζωής και την ανάδυση του χειραγωγικού ανορθολογικού φαντασιακού.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

- Από την άλλη μεριά, κάποιες από τις πρακτικές της βιομηχανοποιημένης και ακραία εμπορευματοποιημένης επιστήμης οδηγούν σε ένα είδος εξουσιαστικής «βιοπολιτικής» που απέχει πολύ από το ιδεώδες του χειραφετητικού ορθολογισμού. Αντιθέτως, συγκροτεί την άλλη όψη του ίδιου φαινομένου καταναγκασμού και ουσιαστικής ανελευθερίας: την νομιμοποιημένη χειραγώγηση (και «αυτο-χειραγώγηση») μέσω του δήθεν «επιστημονικού» ορθολογισμού.
- Ποιόν ρόλο θα μπορούσε να παίξει η εκπαίδευση ενηλίκων -με ποια μέσα και περιεχόμενα- στην αντιμετώπιση ανορθολογικών και αντιδημοκρατικών αντιλήψεων και συμπεριφορών;

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Δεξιότητες κριτικής κατανόησης και ερμηνείας της πραγματικότητας και μέσα επίτευξής τους

- Ανάπτυξη και άσκηση του κριτικού στοχασμού και διευκόλυνση του δημοκρατικού διαλόγου.
- Ανάπτυξη της προδιάθεσης και της ενεργούς στάσης συμμετοχής στα κοινά και αλληλεγγύης σε όσους έχουν ανάγκη.
- Ανάπτυξη της συστημικής σκέψης, δηλ. της επίγνωσης ότι η κοινωνία αποτελεί ένα σύστημα μέσα στο οποίο οι σχέσεις των δρώντων αλληλο-συμπλέκονται διαρκώς έτσι ώστε η συνεργασία -και όχι ο εγωιστικός ανταγωνισμός- συνιστά το κοινό συμφέρον.
- Η ενίσχυση της ιστορικής γνώσης ως αναγκαία σκευή για την νοηματοδότηση της σημερινής πραγματικότητας διαμέσου της αξιοποίησης της ιστορικής εμπειρίας.
- Ανάπτυξη της καλαισθητικής κρίσης μέσω της μέριμνας για τη συστηματική επαφή όλων όσων μαθαίνουν με την αισθητική εμπειρία, δηλ. την ευκαιρία συμμετοχής στην απόλαυση των διαφόρων μορφών και έργων τέχνης.

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Διαδικτυακό συνέδριο

21 Μαρτίου 2022

Η εμπειρία της πανδημίας
της νόσου Covid-19
στην εκπαίδευση και
κατάρτιση ενηλίκων
στην Ελλάδα: διαστάσεις,
συνέπειες, προοπτικές

Ευχαριστώ πολύ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πράξη: «Θεσμική, ερευνητική
και επιχειρησιακή ενδυνάμωση
της ΓΣΕΒΕΕ, ΟΠΣ 5001290»